

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

**BİRİNCİ BÖLÜM
KARAR****ŞENNUR ATALAR BAŞVURUSU**

Başvuru Numarası : 2019/38925
Karar Tarihi : 13/12/2023

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN
Üyeler : Muammer TOPAL
Selahaddin MENTEŞ
İrfan FİDAN
Muhterem İNCE
Raportör : Fatma Gülbin ÖZTÜRK
Başvurucu : Şennur ATALAR
Vekili : Av. Oğuzhan YILMAZ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, menfi tespit talebiyle açılan davanın dava şartı yokluğundan kesin olarak reddedilmesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 22/11/2019 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir.

7. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı süresinde beyanda bulunmuştur.

III. OLAY VE OLGULAR

8. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle olaylar özetle şöyledir:

9. Başvurucu, oğlu Y.M.A.yı 13/3/2015 tarihinde Özel Feza Berk Ortaokuluna kaydettirmiştir. Kayıt sırasında başvurucudan okulun sahibi konumunda olan Feza Eğitim Ticaret ve Sanayi A.Ş. (Şirket) adına 3.500 TL bedelli bono alınmıştır. Okul 29/7/2016 tarihli ve 29779 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 667 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınan Tedbirlere İlişkin Kanun Hükmünde Kararname (667 sayılı KHK) ile, Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanmasına (FETÖ/PDY) aidiyeti, iltisakı veya irtibatı belirlenerek millî güvenliğe tehdit oluşturduğu gerekçesiyle kapatılmıştır. Okulun maliki konumunda olan Şirketin ise faaliyetlerine 17/8/2016 tarihli ve 29804 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 670 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınması Gereken Tedbirler Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin (670 sayılı KHK) 5. maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca son verilmiş ve Şirket ticari sicilden terkin edilmiştir.

10. Okulun kapatılmasının ve Şirketin ticari sicilden terkininin ardından başvurucu adına Maliye Hazinesinin talebi doğrultusunda kambiyo senetlerine özgü haciz yoluyla takip başlatılmıştır. Başvurucuya 4.395,81 TL tutarında 14/11/2018 tarihli ödeme emri gönderilmiştir.

11. Başvurucu, hakkında başlatılan ilgili takibi müteakip Samsun 2. Tüketici Mahkemesinde (Mahkeme) Maliye Hazinesi aleyhine menfi tespit davası açmıştır. Başvurucu; takibe dayanak bononun özel okul sözleşmesi nedeniyle alındığını, tüketiciden alınan emre yazılı senet mahiyetindeki bononun 7/11/2013 tarihli ve 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un 4. maddesinin (5) numaralı fıkrası uyarınca geçersiz olduğunu belirterek borçlu olmadığını tespitine, takip konusu bononun ve icra takibinin iptaline karar verilmesini talep etmiştir.

12. Mahkeme 16/9/2019 tarihli kararıyla dava şartı bulunmaması nedeniyle davanın usulden reddine kesin olarak karar vermiştir. Mahkeme, gerekçesinde 29/10/2016 tarihli ve 29872 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 675 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin (675 sayılı KHK) 16. maddesinin üçüncü fıkrasını dayanak aldığını belirtmiştir. Gerekçeli kararında Mahkeme ayrıca 670 sayılı KHK'nın 5. maddesinin dördüncü fıkrasında yer verilen *borç ve yükümlülüklerle ilişkin olarak hak iddiasında bulunanlar* yönünden getirilen alımış günlük hak düşürücü sürenin hak iddiasında bulunanlara yönelik olduğunu belirtmiş, ilgili ifadenin borçlu olmadığı iddiasında bulunanları kapsamadığına işaret etmiştir. Referans alınan norm ışığında mevcut menfi tespit davası yönünden davanın usulden reddine karar verilmesinin zorunlu olduğuna vurgu yapan Mahkeme, bununla birlikte Anayasa'nın 125. maddesi kapsamında öngörülen istisnalar haricinde başvurucunun ilgili KHK'lar hükümlerine göre olmasa da genel hükümlere göre dava açma hakkının bulunduğunu belirtmiştir.

13. Nihai karardan 24/10/2019 tarihinde haberdar olduğunu bildiren başvurucu 22/11/2019 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İLGİLİ HUKUK

14. 9/6/1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu'nun *"Menfi tesbit ve istirdat davaları"* kenar başlıklı 72. maddesinin ilgili birinci fıkrası şöyledir:

"Borçlu, icra takibinden önce veya takip sırasında borçlu bulunmadığını ispat için menfi tesbit davası açabilir."

15. 8/2/2018 tarihli ve 7091 sayılı Kanun olarak kanunlaşan 670 sayılı KHK'nın "Devir İşlemlerine ilişkin tedbirler" kenar başlıklı 5. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) 20/7/2016 tarihli ve 2016/9064 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla ilke genelinde ilan edilen olağanüstü hal kapsamında yürürlüğe konulan Kanun Hükmünde Kararnameler gereğince kapatılan ve Vakıflar Genel Müdürlüğüne veya Hazineye devredilen kurum, kuruluş, özel radyo ve televizyonlar, gazete, dergi, yayınevi ve dağıtım kanallarının her türlü taşınır, taşınmaz, malvarlığı, alacak ve hakları ile belge ve evraklarının (devralınan varlık); her türlü tespit işlemi yapmaya, kapsamını belirlemeye, idare etmeye, avans dahil her türlü alacak, senet, çek ve diğer kayımlı evrakla ilişkin olarak dava ve icra takibi ile diğer her türlü işlemi yapmaya, devralınan varlıklarla ilgili olup kanaat getirici defter, kayıt ve belgelerle tevsik edilen borç ve yükümlülükleri tespiti ve hiçbir şekilde devralınan varlıkların değerini geçmemesi, ek mali kâğıt getirmemesi, kefaletten doğmaması ve Fethullahçı Terör Örgütü (FETÖ/PDY)'ne aidiyeti, iltisaka veya irtibatı olmayan kişilerle gerçek mal veya hizmet ilişkisine dayanması şartıyla bu varlıkların değerlendirilmesi suretiyle bunları uygun bir takvim dahilinde ödemeye, kapatılan kurum ve kuruluşların taahhüt ve garantili ettiği ancak vermediği mal ve hizmet bedellerinin ödemesini durdurmaya veya ödemeye, tahsil mümkün olmadığı anlaşılan veya tahsilinde ve takibinde yarar bulunmayan hak ve alacaklar ile taahhüt ve garantilerin tahsilinden vazgeçmeye, her türlü sulh işlemi yapmaya, devralınan varlıklarla ilişkili kredi veya gerçek bir mal veya hizmet ilişkisine dayanan borçlar nedeniyle konulmuş ve daha önce kaldırılmış takyidatları kredinin veya borcun ödenebilmesini sağlamak amacıyla kaldırmadığı andaki koşullarla tekrar koydurmaya ve ıhtyaya, menkul rehinleri dikkate almaya, devralınan varlıklara konulan takyidatların sınırlarını belirlemeye ve kaldırmaya, finansal kiralama dahil sözleşmelerin feshine veya devamına karar vermeye, devralınan varlıkların idaresi, değerlendirilmesi, elden çıkarılması için gerekli her türlü tedbiri almaya, gerektiğinde devralınan varlıkların tasfiyesi veya satışı amacıyla uygun görülen kamu kurum ve kuruluşlarına devretmeye, devir kapsamında olmadığı belirlenen varlıkların iadeye, kapatılanların gerçek kişiye alt olması halinde devralınacak varlıkların kapsamını belirlemeye, tereddütleri gidermeye, uygulamaları yönlendirmeye, bütün bu işlemleri yapmak amacıyla usul ve esasları belirlemeye, vakıflar yönünden Vakıflar Genel Müdürlüğü, diğerleri yönünden Maliye Bakanlığı yetkilidir.

...

(3) Kapatılan kurum, kuruluş, özel radyo ve televizyonlar, gazete, dergi, yayınevi ve dağıtım kanallarının bağlı oldukları şirketlerin faaliyetleri sonlandırılarak ticari sicil kayıtları ressen terk edilir. Bunların devralınan varlıkları dışındaki varlıkları da Hazineye bedelsiz devredilmiş sayılır. Bu durumda şirketlere daha önce atanmış kayımlar tasfiye memuru olarak görevlendirilebilir veya bu şirketlere tasfiye memuru atanabilir. Bu fıkranın uygulanmasına ilişkin usul ve esasları belirlemeye ve birinci fıkrada yer alan hususları bu şekilde devralınan varlıklar için de uygulamaya Maliye Bakanlığı yetkilidir.

(4) Birinci fıkra kapsamında tespiti konu edilebilecek borç ve yükümlülüklerle ilişkin olarak hak iddiasında bulunanlarca bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren altmış günlük hak düşürücü süre içerisinde ilgili idareste kanaat getirici defter, kayıt ve belgelerle müraعات edilir. Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten sonra yapılacak kapatma işlemlerinde ise altmış günlük süre kapatma tarihinden itibaren başlar..."

16. Aynı KHK'nın "Yürürlük" kenar başlıklı 18. maddesi şöyledir:

"(1) Bu Kanun Hükümünde Kararname yayımı tarihinde yürürlüğe girer."

17. 6/2/2018 tarihli ve 7082 sayılı Kanun olarak kanunlaşan 675 sayılı KHK'nın "Dava ve takip usulü" kenar başlıklı 16. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(3) 20/7/2016 tarihli ve 2016/9064 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla ülke genelinde ilan edilen olağanüstü hal kapsamında yürürlüğe konulan kanun hükümünde kararnameler gereğince kapatılan kurum, kuruluş, özel radyo ve televizyonlar, gazete, dergi, yayınevi ve dağıtım kanalları ile bunların sahibi gerçek veya tüzel kişiler veya kapatılma ya da resen terkin üzerine Maliye Bakanlığı ile Vakıflar Genel Müdürlüğü oleyhine 17/8/2016 tarihi dahil bu tarihten sonra açılan davalar ile tıra ve iflas takipleri hakkında 670 sayılı Kanun Hükümünde Kararnamenin 5 inci maddesi gereğince dava veya takip şartının bulunmaması nedeniyle davanın reddine veya takibin düşmesine karar verilir."

...

(4) Birinci ve ikinci fıkralar uyarınca verilen kararlarda davacı veya alacaklının 670 sayılı Kanun Hükümünde Kararnamenin 5 inci maddesinde belirtilen usule uygun olarak ilgili idari makama, tebliğ tarihinden itibaren otuz günlük hak düşürücü süre içinde başvurabileceği belirtilir. İdari başvuru üzerine idari merci tarafından verilecek karar aleyhine idari yargıda dava açılabilir. İdari yargının verdiği karar kesin olup, uyumsuzluk adli yargıda hiçbir şekilde dava konusu yapılamaz."

18. Aynı KHK'nın "Yürürlük" kenar başlıklı 18. maddesi şöyledir:

"(1) Bu Kanun Hükümünde Kararnamenin 13 üncü maddesi hükümleri 15/10/2016 tarihinden geçerli olmak üzere yayımı tarihinde, diğer hükümleri yayımı tarihinde yürürlüğe girer."

19. 18/10/2016 tarihli ve 6749 sayılı Kanun olarak kanunlaşan 667 sayılı KHK'nın "Kapatılan kurum ve kuruluşlara ilişkin tedbirler" kenar başlıklı 2. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Millî güvenliğe tehdit oluşturduğu tespit edilen Fethullahçı Terör Örgütüne (FETÖ/PDY) aidyeti, iltisakı veya irtibatı belirlenen;

...

b) Ekli (II) sayılı listede yer alan özel öğretim kurum ve kuruluşları ile özel öğrenci yurtları ve pansiyonları,

...

kapatılmıştır."

V. İNCELEME VE GEREKÇE

20. Anayasa Mahkemesinin 13/12/2023 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

21. Başvurucu, özel okul hizmet sözleşmesi sebebiyle keşide ettiği bonoya dayanarak hakkında yürütülen takibe karşı açtığı menfi tespit davasının 670 ve 675 sayılı KHK'lar uyarınca dava şartı yokluğundan reddedilmesinin mülkiyet ve adil yargılanma haklarını ihlal ettiğini ileri sürmüştür.

22. Bakanlık görüşünde, başvurunun 675 sayılı KHK'nın 16. maddesinin dördüncü fıkrası uyarınca idari makamlara başvurabileceği yahut idare mahkemelerinde dava açabileceği belirtilerek anılan yargısal ve idari yolları tükettiğine ilişkin doküman sunmadan doğrudan bireysel başvuruda bulunmasının bireysel başvurunun ikincilliği ilkesine aykırılık teşkil ettiği, bu nedenle başvurunun kabul edilemez bulunmasına karar verilmesi gerektiği bildirilmiştir.

23. Başvurucu; bireysel başvuruya konu davanın alacak talebine ilişkin olmadığını, borçlu olmadığına dair menfi tespit davası bulunduğunu, söz konusu KHK'lar ile getirilen dava şartına ilişkin hükümler alacaklarla ilgili olduğunu belirterek borçlu olmadığını tespitine yönelik davanın anılan düzenleme kapsamında yer almadığını ileri sürmüş ve kendisine yönelik olarak başlatılan bir icra takibine karşı açtığı davanın dava şartı yokluğu nedeniyle reddedilmesinin Anayasa'nın 36. maddesinde yer verilen güvencelere aykırılık teşkil ettiğini belirtmiştir. Kendisine karşı başlatılan söz konusu takibe yönelik açılacak davanın genel hükümler uyarınca menfi tespit davası olduğuna dikkati çeken başvuru, başvuru yollarını tükettiğini ifade etmiştir.

B. Değerlendirme

24. Anayasa'nın iddianın değerlendirilmesinde dayanak alacak "*Hak arama hürriyeti*" kenar başlıklı 36. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma (Değişik ibare: 3.10.2001-4709/14 md.) ile adil yargılanma hakkına sahiptir."

25. Başvurucu, mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştü de başvurunun yargılama yapılmak suretiyle toplanacak deliller çerçevesinde davanın esası hakkında bir sonuca varılmamasına yönelik bir şikâyeti olduğundan başvurunun mahkemeye erişim hakkı kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

26. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

a. Müdahalenin Varlığı ve Hakkın Kapsamı

27. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasında herkesin yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddiada bulunma ve savunma hakkına sahip olduğu belirtilmiştir.

Dolayısıyla mahkemeye erişim hakkı, Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan hak arama özgürlüğünün bir unsurudur. Diğer yandan Anayasa'nın 36. maddesine *adil yargılanma* ibaresinin eklenmesine ilişkin gerekçede, Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelerde de güvence altına alınan adil yargılanma hakkının madde metnine dâhil edildiği vurgulanmıştır. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 6. maddesinin (1) numaralı fıkrasının mahkemeye erişim hakkını içerdiğini belirtmektedir (*Özbakım Özel Sağlık Hiz. İnş. Tur. San. ve Tic. Ltd. Şti.*, B. No: 2014/13156, 20/4/2017, § 34).

28. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan hak arama özgürlüğü, bir temel hak olmanın yanında diğer temel hak ve özgürlüklerden gereken şekilde yararlanılmayı ve bunların korunmasını sağlayan en etkili güvencelerden biridir. Bu bakımdan davanın bir mahkeme tarafından görülebilmesi ve kişinin adil yargılanma hakkı kapsamına giren güvencelerden faydalanabilmesi için ilk olarak kişiye iddialarını ortaya koyma imkânının tanınması gerekir. Diğer bir ifadeyle dava yoksa adil yargılanma hakkının sağladığı güvencelerden yararlanmak mümkün olamaz (*Mohammed Aynasah*, B. No: 2013/8896, 23/2/2016, § 33).

29. Anayasa Mahkemesi bireysel başvuru kapsamında yaptığı değerlendirmelerde mahkemeye erişim hakkının bir uyumsuzluğu mahkeme önüne taşıyabilmek ve uyumsuzluğun etkili bir şekilde karara bağlanmasını isteyebilmek anlamına geldiğini ifade etmiştir (*Özkan Şen*, B. No: 2012/791, 7/11/2013, § 52).

30. Öte yandan Anayasa'nın 36. maddesinin ikinci fıkrasında hiçbir mahkemenin görev ve yetkisi içindeki davaya bakmaktan kaçınamayacağı belirtilmiştir. Bu bağlamda adil yargılanma hakkı, şartları bulunduğu takdirde kişilere davanın görüldüğü mahkemeden uyumsuzluğun esasının incelenmesini isteme güvencesini de sağlar.

31. Somut olayda davanın esası hakkında bir inceleme yapılmadan verilen ret kararı nedeniyle başvurusunun mahkemeye erişim hakkına yönelik bir müdahalede bulunduğu görülmektedir.

b. Müdahalenin İfal Oluşturup Oluşturmadiğı

32. Adil yargılanma hakkının görünüşlerinden biri olan mahkemeye erişim hakkı, mutlak bir hak olmayıp bu hakkın sınırlandırılması mümkündür. Ancak mahkemeye erişim hakkına müdahalede bulunulurken Anayasa'nın temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasına ilişkin genel ilkeleri düzenleyen 13. maddesinin gözönünde bulundurulması gerekmektedir.

33. Anayasa'nın " Temel hak ve hürriyetlerin sınırlanması" kenar başlıklı 13. maddesi şöyledir:

"Temel hak ve hürriyetler, özlere dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve laik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz."

34. Anılan madde uyarınca temel hak ve özgürlükler, demokratik toplum düzeninin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olmaksızın Anayasa'nın ilgili maddelerinde belirtilen

sebeplere bağılı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu nedenle öncelikle başvurusunun mahkemeye erişim hakkına yapılan müdahalenin kanuni dayanağının bulunup bulunmadığının incelenmesi gerekir.

35. Hak ve özgürlüklerin, bunlara yapılacak müdahalelerin ve sınırlandırmaların kanunla düzenlenmesi bu haklara ve özgürlüklere keyfi müdahaleyi engelleyen, hukuk güvenliğini sağlayan demokratik hukuk devletinin en önemli unsurlarından biridir (*Tahsin Erdoğan*, B. No: 2012/1246, 6/2/2014, § 60).

36. Müdahalenin kanuna dayalı olması öncelikle şekli manada bir kanunun varlığını zorunlu kılar. Şekli manada kanun, Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) tarafından Anayasa'da belirtilen usule uygun olarak kanun adı altında çıkarılan düzenleyici yasama işlemidir. Hak ve özgürlüklere müdahale edilmesi ancak yasama organınca kanun adı altında çıkarılan düzenleyici işlemlerde müdahaleye imkân tanıyan bir hükmün bulunması şartına bağlıdır. TBMM tarafından çıkarılan şekli anlamda bir kanun hükmünün bulunmaması hakka yapılan müdahaleyi anayasal temelden yoksun bırakır (*Ali Hıdır Akyol ve diğeri* [GK], B. No: 2015/17510, 18/10/2017, § 56).

37. Başvuru konusu uyumsuzluk ele alındığında derece mahkemesi tarafından davanın, dava şartının sağlanmaması sebebiyle usulden reddedildiği görülmüştür. Mahkeme, 670 sayılı KHK'nın 5. maddesinin dördüncü fıkrasında alacak talepleri yönünden öngörülen altmış gün içinde kapatılan kurumun devredildiği kamu idaresine başvurma yükümlülüğünü somut olayda borçlu konumunda olan başvuruya uygulamış ve başvurusunun 675 sayılı KHK'nın 16. maddesinin üçüncü fıkrası ile öngörülen dava şartının yerine getirmediği gerekçesiyle davanın usulden reddine karar vermiştir.

38. Diğer bir deyişle Mahkeme; 670 sayılı KHK'nın 5. maddesinin dördüncü fıkrası ile öngörülen ve 675 sayılı KHK'nın 16. maddesinin üçüncü fıkrası ile dava şartına dönüştürülen, hak ve alacaklar yönünden kamu idaresine başvuru zorunluluğunu başvurusunun borçlu olmadığının tespiti için açtığı menfi tespit davasına da uygulamıştır. Bireysel başvuru yolunun ikincilik niteliği gereği ilgili mevzuatı yorumlamak derece mahkemelerinin görevi olup Anayasa Mahkemesinin bireysel başvuruda incelediği husus, derece mahkemelerinin gerekçelerine esas yorumun ölçülü olup olmadığı ve buna göre Anayasa'da güvence altına temel hak ve özgürlüklerinin ihlal edilip edilmediğidir (*Seyma Kayaoğlu*, B. No: 2014/5491, 5/7/2017, § 53). Özellikle mahkemeye erişim hakkı olmak üzere hak ve özgürlüklere getirilen sınırlayıcı hükümlerin geniş yorumla tabi tutularak kanun koyucu tarafından amaçlarının ötesinde sınırlandırılmaması gerekir. Eldeki uyumsuzlukta da bu ilke çerçevesinde hareket edilecektir.

39. 675 sayılı KHK'nın 16. maddesinin üçüncü fıkrası ile getirilen dava şartının 670 sayılı KHK'nın 5. maddesinin dördüncü fıkrası kapsamında ele alınması gerektiği açıktır. Bu bağlamda maddenin lafzından idareye başvuru yükümlülüğünün sadece hak iddiasında bulunanlar yönünden getirildiği anlaşılmıştır. Başvurucu ise kendisi hakkında başlatılan icra takibine karşı menfi tespit davası açmış borçlu konumundadır. Bununla birlikte Mahkeme; borçlu olmadığını tespit ettirmek için dava açan başvurusunun hakkında da söz konusu dava şartını, mahkemeye erişim hakkı yönünden getirilen sınırlayıcı normu genişleterek uygulamış ve davanın usulden reddine karar vermiştir.

40. Esasen 670 sayılı KHK ile öngörülen altmış gün içinde idareye başvuru zorunluluğunun eldeki uyumsuzluk yönünden tatbiki dahi mümkün değildir. Zira hak talebi

yönünden getirilen altmış günlük başvuru süresi 670 sayılı KHK'nın yürürlük tarihinden başlamakta olup 670 sayılı KHK, 17/8/2016 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Oysa ki başvurucuya dava konusu icra takibine ilişkin ödeme emri 14/11/2018 tarihinde tebliğ edilmiş olup başvurucu, idarenin kendine yönelik hak talebinden bu tarihte haberdar olmuştur. Diğer bir ifadeyle başvurucunun borçtan haberdar olduğu tarih itibarıyla hakkında tatbik edilen dava şartını gerçekleştirme ihtimali bulunmamaktadır.

41. Tüm bu açıklamaların yanı sıra başvurucu hakkındaki icra takibi, bizzat alacaklı konumunda olan idare tarafından başlatılmış olup idare tarafından tercih edilen alacak tahsil yöntemine karşı başvurucu yine 2004 sayılı Kanun ile öngörülen menfi tespit davası açmıştır. Bu manada icra sürecini başlatmakla idare bir tercihte bulunmuştur. Bu tercih sonucunda başvurucunun menfi tespit davası açma hakkı doğmuştur.

42. Yukarıdaki bilgiler dikkate alındığında alacak davası niteliği taşımadığı açık olan bir davada Mahkemenin 675 sayılı KHK ile öngörülen dava şartı şeklindeki sınırlandırıcı kuralı 670 sayılı KHK ışığında belirtildiği gibi yorumlamadan yargılamaya tatbiki başvurucunun mahkemeye erişim hakkına kanuni dayanağı bulunmayan bir müdahale yaratmıştır.

43. Açıklanan gerekçeyle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşılmıştır.

VI. GİDERİM

44. Başvurucu, ihlalin tespiti ve tazminat talebinde bulunmuştur.

45. Başvuruda tespit edilen adil yargılanma hakkı ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmaktadır. Bu kapsamda kararın gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatmak ve Anayasa Mahkemesini ihlal sonucuna ulaştıran nedenleri gideren, ihlal kararında belirtilen ilkelere uygun yeni bir karar vermektir (30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (2) numaralı fıkrasında düzenlenen bireysel başvuruya özgü yeniden yargılama kurumunun özelliklerine ilişkin kapsamlı açıklamalar için bkz. *Mehmet Doğan* [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; *Aligül Alkaya ve diğerleri (2)*, B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; *Kadri Enis Berberoğlu (3)* [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

46. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

VII. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin mahkemeye erişim hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Samsun 2. Tüketici Mahkemesine (E.2019/134, K.2019/447) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

E. 364,60 TL harç ve 18.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 19.164,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 13/12/2023 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.